Utdrag från Erik Klingius storskifteskarta upprättad 1756. Kartan visar området runt prästgården i Malax.

Aanacko 2020

med bilder från det gamla Malax

Almanackan är utgiven av Malax museiförening r.f. **Årgång 25.**

Malax kyrkbacken i högsommarskrud på ett fotografi taget före 1954, alltså innan Köpings skola byggdes. Mycket har förändrats, men många detaljer känns också igen. Runonens och Hagros´ hus finns kvar, men på platsen för Hagstrands dubbelstuga finns nu ett nytt hus. Sockenstugans uthus är nu borta och Gerda Sundbäcks hus nere till vänster har ersatts med ett nytt. Viktor Hagströms husgavel är kännspak, men uthusen finns inte längre, med undantag för boden intill bilen. Fogdes vita hus nere till höger är sig likt. Ner mot ån och prästgården och där skolans nuvarande lek- och parkeringsplatser finns torkar höet på störar. – *Okänd fotograf.* Malax museiförening; skannad 2003 från Anita Svenssons bild.

Malax i förändring. Det nya serviceboendet (från söder) intill Strandvägen i Yttermalax under uppförande i oktober 2019. Byggnaden blir inflyttningsklar 2020. (GS)

Aanacko 2020

Almanackan 2020 är den 25:e i ordningen som med bilder och texter ger information om det gamla (primär-) Malax. Tack för inlämnade bildförslag.

Årets artikel nedan beskriver olika förhållanden i Malax i mitten av 1700-talet. Beskrivningen torde ha färdigställts 1767. Den är skriven av lantmätaren Erik Klingius (1710–1781) som 1750–1756 uppgjorde storskifteskartan över Malax. År 1763 fick han i uppdrag att utföra storskiftet i Malax. Klingius dog i Malax den 18 november 1781.

Också i årets upplaga ingår ”kom-ihåg-tider” – för både museiföreningens och landets märkesdagar. De små bilderna anknyter till museiföreningens verksamhet eller till årstiden. **Ett Gott År 2020 tillönskas alla!**

Ett stort tack till annonsörerna för viktigt stöd! Inkomna medel från försäljningen används för museiföreningens kulturella verksamhet.

Malax museiförening

Ansvarig utgivare: Malax museiförening rf. *Almanackans innehåll och utformning:* Kerstin Hägen (KH; bildtexter), Gustav Smulter (annonser), Nina Sten (NS; kalendergranskning, korrektur) samt Göran Strömfors (GS; sammanställning, layout). Distributionen sköts av Britt-Helen Flemming, Kerstin Hägen och Nina Sten.

Tryckningen är gjord vid Waasa Graphics, Vasa, i november 2019.

Aanacko-bilder 2017 och 2019

Bildtextkompletteringar i *Aanacko 2017*, november:
Gunnel Solborg, f. Almqvist, har identifierat bilden, som har tagits hos Märta och Arvid Almqvist i Bränno omkring 1940. Josef Solborg har delgett oss namnen.

Från vänster: Paul Almqvist, Fanny Tuuf (?), Märta Almqvist, Helena Ahlskog, Jenny Malmberg (?), Gunnel Almqvist, Elsa Sperring, Alvina Kullberg, Mia Silander, skymd Arvid Almqvist, Ester Dahlbacka, Hilda Kullberg, Maria Dahlbacka, Adina Edström med Gunda Edström på armen, Elli Berts.

Aanacko 2019:
Pärmbilden: Tilläggsuppgifter lämnade av Börje Hydén. Bron byggdes om 1951, och det var då bilden togs. Byggarbetarna ställde upp sig för fotografering innan byggarbetet började. Årtalen 1888 och 1951 finns inhuggna i bron. Broräckena har också kommit till på bron i ett senare skede efter 1888. De fanns inte från början.
Juni: Tredje raden nerifrån: Mellan Anita Bonnäs och Barbro Backman står Gunni Udd, enligt Kerstin Hägen. – Flickan ”skymd okänd” i översta raden är Inga-Britt Långgård, enligt Bengt Långgård.
November: Kvinnan längst fram heter Adele Tuure (Thure?), enligt Martha Bonn.

Aanacko-bilderna 2020

Har du rättelser eller tilläggsinformation om bilderna i denna upplaga? Kontakta gärna **Nina Sten** på telefon 050-3003234 eller e-mail **nina_falk@hotmail.com** Bland uppgiftslämnarna utlottas tre exemplar av *Aanacko 2021*.

Erik Klingius

Texten nedan är en avskrift och sammanställning ur kapitlet ”Erik Klingius” i *Boken om Malax,* vilken första gången utgavs år 1930 med en andra upplaga år 1961. Önskar man bekanta sig mer med det arbete Klingius gjorde i Malax kan man läsa om det i boken *Historisk beskrifning öfver Malax församling,* utgiven av Malax kommun 1986. Boken saluförs av Malax museiförening (3 €).

ERIK KLINGIUS var en av de tolv lantmätare, som 1750 sändes till Österbotten för att där verkställa ny revning och skattläggning av jorden.

Han var född i Kräklinge socken, Närke, den 8 augusti 1710. Fadern var klockare, senare malmletare, och hette Erik Månsson, modern Greta Andersdotter Bos. Begåvad med en synnerligen lust att läsa, sändes gossen vid 10 års ålder till Örebro skola, där han vid ankomsten undfägnades med ett ris, som lades i hans bok. Han såg hugg och slag utdelas till höger och vänster, vilket rörde hans känsliga sinne så, att han ej fick någon nattro, utan spratt upp och skrek, så snart han insomnat. Hans föräldrar nödgades taga honom från skolan och sätta honom i skräddarlära. Längtan till studier drev honom emellertid åter till skolan. För att skaffa sig medel läste han om somrarna med andra barn. År 1738 blev han student i Uppsala, där han bedrev flitiga studier, isynnerhet i geometri och astronomi. ”För att förvärva sig insikt i saligheternas värv och ärenden använde han även mycken möda samt predikade ofta med mycket lovord och goda gåvor vid gudstjänst”, berättar hans levnadstecknare, sockenadjunkten Henrik Moliis. Emellertid beslöt Klingius att slå sig på lantmäteri och undgick därför erforderlig examen.

Det var en tid, då frågan om jordbrukets upphjälpande ivrigt diskuterades både i Sverige och Finland. I Österbotten hade under årens lopp många klagomål anförts över den av Johan Ottoson år 1608

Två viktiga böcker om du vill känna till Malax historia: Johannes Klockars ***Boken om Malax*** (1930 och 1961, första resp. andra upplagan) samt Erik Klingius ***Historisk beskrifning öfver Malax församling*** (1986). – Nedan prov på Klingius prydliga handstil.

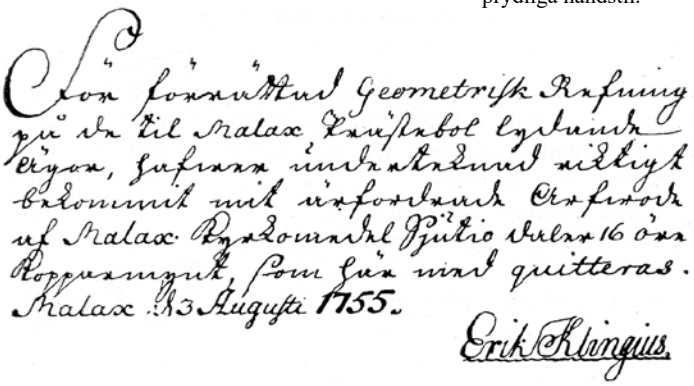

För förrättad Geometrisk Refning på de til Malax Prästebol lydande Ägor, hafwer underteknad riktigt bekommit mit ärfordrade Arfwode af Malax Kyrkomedel Sjutio daler 16 öre Kopparmynt som här med quitteras.
Malax d. 3 Augusti 1755. **Erik Klingius.**

verkställda skiftningen. Den ansågs ej mera motsvara verkligheten, jordarealen per mantal var ojämnt fördelad och skatterna orättvisa. De oskiftade skogarna gåvo upphov till skogsskövling och många tvister. Fortfarande hade exempelvis Ytter- och Övermalax byar gemensamma skogar och Övermalax dessutom gemensamma med Pörtom. Till riksdagen 1738–39 insände landshövdingen i Österbotten, Karl Frölich, ett detaljerat förslag angående en allmän uppmätning av jorden och en ny skattläggning enligt andra metoder än tidigare brukats. Ju flere lantmätare man för detta ändamål kunde få i Österbotten, desto snabbare skulle självfallet arbetet utföras. Efter vidlyftiga förhandlingar beslöts vid 1747 års riksdag om en ny revning och skattläggning i Österbotten och 1756 fattades beslut om de spridda ägornas förläggande i storskiften.

På Klingius' lott föll bl.a. verkställigheten av dessa göromål i Malax socken, där nu revning av åkrar och ängar, skog och mark, fiskevatten och skärgård pågick under flera år. Sedan detta arbete utförts och kartabeskrivningar avlämnats, blev Klingius förordnad att jämte Z. Brander, K. G. Åkerman och Erik Vik förrätta storskifte i Storkyro. Genom skrivelse av 3 februari 1763 erhöll han åter av lantmäteridirektören E. O. Runeberg befallning att bereda Malax socken jämte Pörtom kapell till storskiften.

Då Klingius anlände till Malax 1750, var han en fyratio års man. Jämte sin fru Anna Beata Öhman och en växande barnaskara bodde han här till sin död den 18 nov. 1781. Storskiftet slutfördes av vice lantmätaren J. J. Böisman. Sakkännare hava givit det omdömet, att ett mycket noggrant arbete utfördes av dessa män. Planen för storskiftet i Malax förvaras i riksarkivet i Stockholm.

Under sin vistelse i Malax lärde Klingius allsidigt känna socknens natur och kultur samt dess befolkning i helg och söcken. Han var en skarp iakttagare och en rutinerad matematiker. Han skrev en för sin tid god svenska och hade en ovanligt prydlig handstil.

Hans ***Beskrivning över Malax,*** författad 1767, berör endast moderförsamlingen (med Vargö), icke Solv kapell. Beskrivningen är en sakrik avhandling, som man läser med intresse.

Församlingen bestod denna tid av 3 byar, 45 5/32 mantal, 85 hemman, 122 hemmansrökar, 2 torpare och 16 soldater.

– – –

Mossar och kärr funnos till ett antal av 135, av vilka 69 voro "bekväma" till uppodling och 66 mindre lämpliga.

– – –

Folkmängden vid 1766 års slut utgjorde 1.076 som av Klingius fördelas på följande sätt: 1) De som arbeta på hemmansbruk äro 229 husbondfolk och 324 tjänande och arbetande allmogebarn, tillhopa 563 arbetare. 2) Åldriga och barn, som litet eller intet arbeta, 471. 3) Ståndspersoner, som icke arbeta på hemmansbruk, 14. 4) De, som icke av hemmansbruk underhållas, 28.

– – –

Såsom **oseder** och missbruk upptager Klingius följande: 1) Brännvinets missbruk, i synnerhet av barnsängshustrur och även av flickor. Husbönderna pläga om hösten giva sina pigor några kappar säd, varav de tillverka brännvin. Härmed undfägnar de i sina bodar de gossar som de hava tycke för. 2) Nattfrieri och nattlöpande. 3) Golvstånderi eller att gå objuden till bröllop för att skåda. Detta sker förnämligast av gossar och flickor, men även av personer i andra åldrar ända till gamla käringar, så att ofta över 100 personer kunna sammanskocka sig utanför fönstren av bröllopshuset. I och för sig är väl detta oskyldigt, men som värden icke är obenägen att med brännvin undfägna sina golvståndare, föröva de ofta varjehanda våldsamheter än mot gästerna och än mot varandra. Sådana och dylika oseder äro genom vana så inbitna, att de icke stå att utrota, om ej överheten räcker prästerskapet handen. 4) Att de späda barnen icke få dia modersmjölken utan uppfödas med kall komjölk genom hornspene. Sedan de blivit årsgamla, få de sällan smaka söt utan surnad mjölk, varför barnadödligheten är ansenlig. 5) Ett missbruk är, att kvinnfolken sköta åkern och manfolken sysselsättas med binäringar.

Om **sockenmagasinet** skriver han bl.a.: Uppå konungens befallningshavandes trägna påyrkan blev här en besparingsbod uppsatt år 1754. Men som allmogen har otycke för alla nyheter, så har ännu icke ett korn där inkommit, utan får detta kostsamma hus stå och ruttna ner utan ringaste nytta. Ändamålet med sockenmagasinets inrättande är ju det, att allmogen icke må bortsälja den i goda år fallande spannmålen, som kan överskjuta dess årsföda, utan föra den i sockenmagasinet till dess år infalla, då han till hungers undvikande har sin insatta spannmål att tillgå. Vad nu Malax vidkommer, så är åkern ringa, så att säd här aldrig säljes av allmogen. Några nödgas årligen köpa spannmål. Av ålder är här i församlingen brukligt, att var bonde har en eller flera stolpbodar som kallas "härbre", vari han förvarar såväl sin årsföda som vad sig däröver bestiga kan, och denna gamla sed går här ingen ifrån. Emedan de själva äro angelägna om iakttagande av sparsamhet, kan jag icke finna sockenmagasinet här i församlingen vara nödigt.

– – –

Sockenbetjäningen, berättar K., består av en länsman, en sockenskrivare, en bro- och skallfogde och en skjutsrättare, vilka tre senare sysslor länsmannen förrättar. Sockenhantverkare äro en smed och en skomakare.

Bonden har att erlägga jordeboks- och hemmantals ränta, kronotionde, mantalspenningar, domareränta, lön- och betalningsavgift, slottshjälp och bevillning. Han äger underhålla kyrkoherden, kapellanen, sockenadjunkten, klockaren, väktaren, sockenskrivaren, bro- och skallfogden, soldaten och skjutsrättaren. Han har att erlägga lagmans- och häradshövdingekapparna, provinsalläkar-ören, kollekter, brandstod, djäknepenningar, väglagning och andra mångfaldiga besvär.

– – –

I församligen funnos vid denna tid 271 hästar, 903 kor, 90 ungnöt och kalvar, 2.709 får, inalles 3.973 kreatur.

Om **lantbruket** drar Klinguis följande slutsats: Spannmålen är här så ringa, att aldrig något kan säljas, och kreaturen underhållas så många, att höet sällan något år förslår till deras framfödande över vintern, utan måste rönnbark och granris ersätta bristen. Härav skulle följa, att hemmansbrukarna icke skulle hava något att handla med, utan årligen gå i underbalans och hemmanen bliva öde. Men att det icke sker utan tvärtom de flesta äro mer eller mindre välmående, därtill äro deras övande binäringar orsaken: seglation, sälfångst, fiske, tjärbränning, brädsågning.

Dessa binäringar, säger Klingius, hålla inbyggarna vid välmågan, av vilka sälfångsten och tjärbränningen äro de indräktigaste.

Det av Klingius utförda nyskiftet var emellertid ägnat att upphjälpa lantbruket. I den mån detta utvecklats, ha förenämnda binäringar för jordbruken förlorat sin betydelse.

– – –

Avskrift: Nina Sten

Karta-utdraget visar området kring dagens Åminne-borg i Åminne.

Färgkortet sänts
till småskollärarinnan
Anna Berg.

Efter skogsavverkningar i skärgården fraktades virket på isen till en lämplig plats, här Gropen, i väntan på våren och bogsering till olika fabriker. Ofta måste isen prepareras för att bära traktorer och lass: vattna, låta frysa, vattna igen, mäta tjocklek och beräkna bärighet. Karl-Johan Hagback, mitt i bilden, var ansvarig för avverkning och transport. Birger Westerholm preparerade vägen. När traktorer och lass växte blev hanteringen för riskabel. Bilden är från början av 1990-talet och det kan ha varit sista vintern som virke lagrades vid Gropen. Information om bilden av Siri Hagback.
– *Foto Siri Hagback.* Malax museiförening; skannad 2008 från Siri Hagbacks bild.

Januari 2020 – *Torsmånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
1			1	2	3	4	5
2	6	7	8	9	10	11	12
3	13	14	15	16	17	18	19
4	20	21	22	23	24	25	26
5	27	28	29	30	31		

Anteckningar

1 Nyårsdagen
6 Trettondagen
18 Böndagen
19 Biskop Henriks minnesdag
27 Minnesdagen för förintelsens offer

Köpingsvägen 3, tel: 06 365 1209
Malax Apotek
www.malaxapotek.fi
Öppettider
må–fr 8.30–18
lö 9–14

GS

Utgivare: Malax museiförening r.f.

Malaxgillet spelar upp till dans söderöver, troligen i Skaftung, på 1980-talet. Gillet var en populär dansorkester och med fem (eller sex?) dragspel och fiol hördes musiken bra utan mikrofoner, förstärkare och högtalare. Spelmännen är från vänster: Paul Söderman, John Svenns, Sven Söderman, Sven Nyman, Karl-Erik Dahl och Reino Risberg. Mannen som är skymd bakom Sven Söderman kan vara Einar Hemming, som också trakterade dragspel. Identifierade av Leif Finnäs. – *Okänd fotograf.* Malax museiförening; skannad 2009 från Karl-Erik Dahls bild.

Februari 2020 – *Göjemånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
5						1	2
6	3	4	5	6	7	8	9
7	10	11	12	13	14	15	16
8	17	18	19	20	21	22	23
9	24	25	26	27	28	29	

Anteckningar

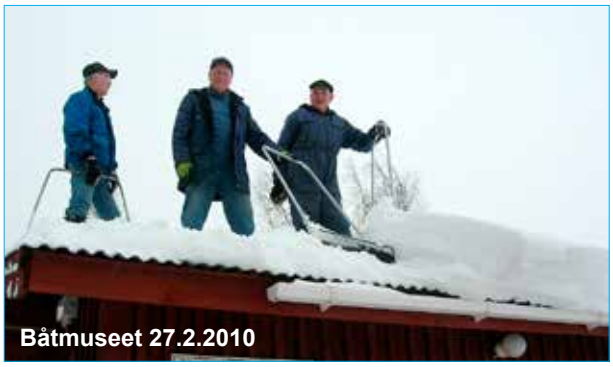

GS

2 Kyndelsmässodagen
5 Runebergsdagen
6 Samiska nationaldagen
14 Alla hjärtans dag
23 Fastlagssöndagen
25 Fastlagstisdagen
28 Kalevaladagen, den finska kulturens dag
29 Skottdagen

Utgivare: Malax museiförening r.f.

Islossning i Malax å på 1920-talet. Bilden är från åmynningen och vid det här laget har de flesta riktigt stora isflaken brutits sönder. Men isen kan ändå torna upp sig och hindra utflödet. Mannen med hatt står med sitt käx och försöker bryta upp ”bråtan”, men klokt nog tar han inte i ordentligt. Om isen kommer i rörelse blir det livsfarligt för honom att stå på stenen. Så han har kanske bara ställt upp sig för att fotografen skulle få en dramatisk bild.
– *Okänd fotograf.* Malax museiförening; skannad 2001 från Enid Åbacks bild.

Mars 2020 – *Vårmånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
9							1
10	2	3	4	5	6	7	8
11	9	10	11	12	13	14	15
12	16	17	18	19	20	21	22
13 / 14	23 / 30	24 / 31	25	26	27	28	29

Anteckningar

8 Internationella kvinnodagen
19 Minna Canth-dagen, jämställdhetsdagen
20 Vårdagjämningen
22 Marie bebådelsedagen
28 WWF Earth Hour 20.30–21.30
29 Sommartiden börjar
30 Ålands demilitarisering och neutralisering

Vi finns nära dig.
Ring oss 06-534 2000
eller kom in på Kvarnvägen 7 i
Övermalax
öppet endast måndagar

LOKALTAPIOLA
ÖSTERBOTTEN

Åminne, 19 april 2013
GS

Utgivare: Malax museiförening r.f.

På farstutrappan vid *Spännar* på Simonsbacken en söndag 1930. Stående Sofia Dahla, kallad *Spännar Fi.* Teodor Nickels med hustru Alvina, f. Söderlöf och dottern Inga hade kommit på besök från Närpes. Längst till höger sitter Amanda Söderlöf med barnen Elin och Lisa. Riktigt varmt var det inte på trappan för Alvina hade svept en vepa om sig och barnet. – *Okänd fotograf.* Malax museiförening; skannad 2010 från Elin Andtfolks bild.

April 2020 – *Gräsmånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
14			1	2	3	4	5
15	6	7	8	9	10	11	12
16	13	14	15	16	17	18	19
17	20	21	22	23	24	25	26
18	27	28	29	30			

Anteckningar

Påskbrasa vid *Jossas* i Klockarbacken 2008.

GS

5 Palmsöndagen
8 Romernas nationaldag
9 Mikael Agricola-dagen, finska språkets dag
10 Långfredagen
12 Påskdagen
13 Annandag påsk
26 Ålands flaggas dag
27 Nationella veterandagen
30 Valborgsmässoafton

Utgivare: Malax museiförening r.f.

”Jag ärjer” har Jan (Johan) Isak Törnkvist från Långåminne kallat den här bilden. Han använder alltså ett årder (i Malax också kallat ”aale”) och när han kör upp en fåra ärjer han. Det här årdret ser ut att vara ett grindårder som lägger av jorden åt båda sidorna. För att luckra upp mullen var man tvungen att ärja åkern både på längden och bredden, eftersom billen inte gick särskilt djupt ner i jorden. Årdret användes långt in på 1900-talet jämsides med vändplogarna i järn. Fortfarande kan ”aale” användas för att köra upp fårorna och för att mylla över potatisblasten. Läs mer om årdret och plogen i Brinkens månadsbild maj 2015! – *Foto Wilhelm Törnkvist.* Malax museiförening: bilden skannad från Wilhelm Törnkvists bildserie (24 negativ). Negativen omhändertagna efter Wilhelm av brodern Isak. Carina Rönnback fick negativen av Isak och donerade dem 2019 till museiföreningen.

Maj 2020 – *Blomstermånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
18					1	2	3
19	4	5	6	7	8	9	10
20	11	12	13	14	15	16	17
21	18	19	20	21	22	23	24
22	25	26	27	28	29	30	31

Anteckningar

1 Första maj, valborgsdagen, det finländska arbetets dag
9 Europadagen
10 Mors dag
12 Snellmansdagen, finskhetens dag
17 De stupades dag
21 Kristi himmelsfärdsdag
31 Pingstdagen

19 maj: Guidad vandring
längs Järnåldersleden, Storsjön.
Samling kl. 18 vid klockstapeln.

Malax Bageri - Maalahden Leipomo

Städning vid fäbodstugan i Nissashaga

NS

Vandring längs Järnåldersleden

GS

Utgivare: Malax museiförening r.f.

Sommaren 1932 firades bröllop i Yttermalax för *Hagi* Edit Hägen och *Åddas Mattas* Uno Udd från Övermalax. Till bröllopet bjöds släktingar, vänner och grannar. Tyvärr har gästerna från Unos sida inte kunnat identifieras. Som nr 2 på första raden sitter Ester f. Geberg med maken, brudens bror Alarik Hägen med barnen Inga och Lars samt Elsa Hägen, f. Öhman med barnen Göran, Karl, Margit, Helge och Viktor. Till höger om bruden sitter mor Lovisa och bakom henne står brudens syster Ester. I översta raden finns Edits bröder, nr 1 Gustav, nr 3 Ivar och nr 9 Gunnar. Nr 4 är Gunnar (eller Lennart) Hagstrand från *Hagi* på kyrkbacken. Paret kom att bosätta sig i Paxalgränden, där deras fina hus fortfarande står kvar och används som sommarställe. – *Okänd fotograf.* Malax museiförening; bilden erhållen 2019 färdigt skannad från Tommy Östersunds bild via Kerstin Hägen.

Juni 2020 – *Sommarmånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
23	1	2	3	4	5	6	7
24	8	9	10	11	12	13	14
25	15	16	17	18	19	20	21
26	22	23	24	25	26	27	28
27	29	30					

Anteckningar

4 Försvarets fanfest
5 Världsmiljödagen
9 Ålands självstyrelsedag
20 Midsommardagen
Finlands flaggas dag
21 Sommarsolståndet

13 juni: Båtens dag
vid Kvarkens båtmuseum kl.13.

30 juni: Museerna öppnar
för sommarsäsongen.

HAVETS RANGE ROVER
Targa®
OY BOTNIA MARIN AB
www.targa.fi

Repslagning

GS

Utgivare: Malax museiförening r.f.

Familjen Långgård i Klockarbacken tar in torrhö i början på 1950-talet och hinner ställa upp sig för fotografen, trots att himlen är täckt av regntunga moln. På lasset sitter farfar Wilhelm, framför står Torsten, Vera och Bengt medan Barbro får rida på hästen. I arbetet på höängen deltog hela familjen. Barnen kunde t.ex. räfsa rent från dikeskanter och runt lador, inget hö lämnades kvar som skräp. Barnen fick också trampa ner höet vartefter det lastades in i ladan, det var roligt till en början men besvärligt när ladan fylldes och taket kom emot. Om arbetet på bondgårdarna kan man läsa i Aktiv närkulturs bok **"Bondens år"**, som kan köpas från Malax museiförening. – *Okänd fotograf.* Malax museiförening; skannad 2019 för Aanacko från Bengt Långgårds bild.

Juli 2020 – *Hömånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
27			1	2	3	4	5
28	6	7	8	9	10	11	12
29	13	14	15	16	17	18	19
30	20	21	22	23	24	25	26
31	27	28	29	30	31		

Anteckningar

Kundägd från början.

VASA Andelsbank

GS

6 Eino Leino-dagen, diktens och sommarens dag
10 Helene Schjerfbeck-dagen
22 Rötmånaden börjar
27 Sjusovardagen

12 juli: Hembygdsdagen
vid Brinkens museum
- kl. 10.30 Gudstjänst
- kl. 11.30 Matdags
- kl. 13.00 Festen börjar

Utgivare: Malax museiförening r.f.

På 1910-talet blev det allt vanligare att skaffa sig en cykel, ofta på avbetalning eller lån. Men cykeln ansågs värd sitt pris för den frihet den gav. Det blev enkelt att ta sig också relativt långa sträckor, så man var inte längre bunden till hemgården eller hembyn för arbete. Kvinnorna på bilden är klädda för cykeltur i långärmad blus, handskar och lång, vid kjol. Bakhjulet var försett med ett tätt nät, för att hindra att kjolen trasslade in sig i ekrarna. De unga kvinnorna är hemma i Långåminne, från vänster: Aina Maria Wilhelmsdotter Hallvar, 1895 – 1993, gift Wikman och hennes syster Johanna Wilhelmsdotter Hallvar, 1896 – 1988, gift Sten. Den tredje har inte kunnat identifieras. Identifierade av Elin Storfors. Läs om **velocipedpasset** i månadens bild för oktober 2019 för Brinkens museum på museiföreningens hemsida. – *Fotograf, troligen Selma Boström.* Malax museiförening: skannad 2019 från Elin Storfors bild (här beskuren upptill, ursprungligen från ett glasnegativ).

Augusti 2020 – *Skördemånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
31						1	2
32	3	4	5	6	7	8	9
33	10	11	12	13	14	15	16
34	17	18	19	20	21	22	23
35 / 36	24 / 31	25	26	27	28	29	30

Anteckningar

Nimetech

CNC svarvning, fräsning, svetsning
CNC sorvaus, jyrsintä, hitsaus

www.nimetech.fi

NIMETECH Oy Ab
Magasinvägen 5
66100 MALAX - MAALAHTI
☎ (06) 365 1910
Fax (06) 365 1912
GSM 050 557 4820
E-mail: niklas@nimetech.fi

NIKLAS SANDQVIST
Företagare - Yrittäjä

Museiträdgården vid Brinkens museum

GS

22 Rötmånaden slutar
29 Finländska naturens dag

9 augusti: Blommornas dag
vid Brinkens museum kl 13.

Utgivare: Malax museiförening r.f.

Klass 1 och 2 i barnskolan i Sockenstugan år 1947. Kulramen (abakus) minner om en tid, då man klarade sig utan räknemaskin, kalkylator och dator. Första raden från vänster: Jan-Erik Lindell, Henrik Levlin, Erik Vesterback, Mari-Ann Berts, lärarinnan Olivia Orre, Maj-Lis Ståhlberg, Ebba Malm, Karin Nordkvist, Mariann Kullberg. Andra raden: Ingmar Hagstrand, Karl Johan Stendahl, Karl-Erik Åvall, Bo Kullberg, Lars Erik Berts, Nils Holm, Birgit Sundbäck, Bror Malm. Tredje raden: Torvald Back, Karin Grönros, Susie Halén, Helena Fant, Carita Kull, Kerstin Östman, Kajsa Nordman, Monica Nordman. Fjärde raden: Evert Strömfors, Bo Forsberg, Marita Nordman, Folke Forsberg, Karl Gustav Hagros, Helena Hagstrand, Margit Råholm.

– *Okänd fotograf.* Malax museiförening: skannad 2019 för Aanacko från Monica Enholms bild.

September 2020 – *Höstmånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
36		1	2	3	4	5	6
37	7	8	9	10	11	12	13
38	14	15	16	17	18	19	20
39	21	22	23	24	25	26	27
40	28	29	30				

Anteckningar

Aktia
Bättre så.
Bank / försäkring / fastighetsförmedling
Boka tid på 0800 0 2470 eller aktia.fi.

NS

5 Företagardagen
22 Höstdagjämningen

13 september kl 13:
Europeiska kulturmiljödagen
(platsen öppen).
Tema: Plats för lärande

Utgivare: Malax museiförening r.f.

Hos Smedlunds på Nämndesbacken har Alfred Fredman och Einar Smedlund fotograferats omkring 1930 under första skedet i tegeltillverkning. Lera, finsand och vatten läggs i tunnan, som invändigt är försedd med armar som går omlott med armar på stocken. Hästen, som skymtar till höger, sköter blandandet genom att gå runt, runt. Färdig lerblandning tas ut i nedre kanten av tunnan och hälls i tegelstensformar. Leran får torka, skyddad från sol och väta, och sedan bygger man upp en brännugn av dem, där de bränns till tegel på 3–4 dagar. Det krävdes stor erfarenhet för att tillverka hållbart tegel. Unto Risberg redogjorde för tillverkningsprocessen. – *Fotograf August Baddar.* Malax museiförening; skannad 2002 från Krister Smedlunds bild.

Oktober 2020 – *Slaktmånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
40				1	2	3	4
41	5	6	7	8	9	10	11
42	12	13	14	15	16	17	18
43	19	20	21	22	23	24	25
44	26	27	28	29	30	31	

Anteckningar

Procons
Smart Profiling

Rullformning av plåt, exenterpresslinjer, svetsavdelning. Ex. på produkter: skjutdörrsystem, kabeldragningsskenor, cykelskärmar, stag, trådbockning. Mera information från vår webbsida:
www.procons.fi

GS

1 Miina Sillanpää-dagen
4 Mikaelidagen
10 Aleksis Kivi-dagen, den finska litteraturens dag
24 FN-dagen, Böndagen
25 Sommartiden slutar
31 Alla helgons dag

Utgivare: Malax museiförening r.f.

Värnpliktiga Malaxynglingar i marinen 1918–1919. Fotografiet taget vintern 1919. På basen av uppbåd som hölls redan i mars och augusti 1918 kallades män födda 1894–1896 till militärtjänstgöring. Många hade angett att de önskade göra värnplikten i marinen. Männen hemförlovades under våren 1919. Identifierade från vänster i översta raden: nr 3 Alfred Broo, nr 6 Johannes Fogde, nr 7 Edvard Påfs-Öhman, nr 8 Viktor Sten, nr 9 Alexander Ström. Mellersta raden: nr 1 Viktor Svenbäck, nr 2 Hugo Kaas-Bruun, nr 3 Viktor Mattlar-Lindberg, nr 4 Alfred Gullman-Gullholm, nr 5 Vilhelm Gullman, nr 11 Viktor Styrén, nr 12 Ivar Masus-Backlund. Sittande: nr 1 Jonas Smeds-Enström. Sittande på golvet: nr 1 Sigurd Nordström. Fotot donerat av Alexander Ström, som avled i Amerika 1980. – *Okänd fotograf.* Malax museiförening; bilden skannad 2019 för Aanacko från inramad, rastrerad pappersbild i museiföreningens ägo.

November 2020 – *Vintermånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
44							1
45	2	3	4	5	6	7	8
46	9	10	11	12	13	14	15
47	16	17	18	19	20	21	22
48 / 49	23 / 30	24	25	26	27	28	29

Anteckningar

Den finlandssvenska och den svensksösterbottniska vimpeln

6 Svenska dagen, Gustav Adolfsdagen
8 Fars dag
20 Barnkonventionens dag
29 Första söndagen i advent

Lindberg Construction

Byggnader i element

0500 733701
ove.lindberg71@gmail.com

NS

Utgivare: Malax museiförening r.f.

God Jul!

Sista julvisan

Julegran, vår gamla vän,
få vi vänta dig igen?
Bugar du så glad som förr,
ödmjuk i vår låga dörr?
Reser du din topp förtrogen
hög, liksom din far från skogen.
Var välkommen, känd och kär,
ty med dig är julen här!

Julegran, så grön, så ung,
född att blifva skogens kung,
född att växa hög och stark
emot skyn i ödemark!
För en aftons fröjd du brinner,
glöder, lyser och försvinner . . .

Zacharias Topelius (1880)

Efter de tunga krigsåren och krigsskulden var det ofta samarbete och talko som gällde. Bönderna samägde redskap och maskiner och arbetade i lag med grannarna t.ex. med potatisupptagning och tröskning. Och tillsammans reste man också en utegran, som lyste upp gårdsgrupperna, backorna och gränderna. Julgranen på bilden stod i korsningen mellan Klockarbackvägen och Norrängsvägen omkring 1960. Den vackra granen fotograferades av Evald Holmgren. – Malax museiförening; bilden skannad 2003 från Evald Holmgrens bild.

December 2020 – *Julmånad*

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag	Söndag
49		1	2	3	4	5	6
50	7	8	9	10	11	12	13
51	14	15	16	17	18	19	20
52	21	22	23	24	25	26	27
52/53	28	29	30	31			

Anteckningar

6 Andra söndagen i advent
Självständighetsdagen,
8 Sibeliusdagen,
den finländska musikens dag
13 Tredje söndagen i advent
Luciadagen
20 Fjärde söndagen i advent
21 Vintersolståndet
24 Julafton
25 Juldagen
26 Annandag jul, Stefanidagen
27 Aposteln Johannes dag
28 Menlösa barns dag
31 Nyårsafton

Utgivare: Malax museiförening r.f.

S MARKET
Din.
MÅ-FR 7–21 | LÖ 7–21 | SÖ 10–21
HOS OSS FÅR DU BONUS
S-market Köpings
Malmgatan 12, 66100 Malax
ABC! SKPO

GS

Brinkens museiträdgård

Marinmålare Henrik Wiklunds rum i Kvarkens båtmuseum

Allmogekultur - Museiträdgård - Bruksbåtar - Fisketraditioner - Arkeologi - Kulturmiljö

Brinkens museum
Malax

Kvarkens båtmuseum
Åminne

Järnåldersleden, Storsjön
Fäbodstigen, Molapne

Öppethållningstider: se http://museum.malax.fi/index.html

Stigarna, fäbodstugan och fähuset är öppna året om.

MALAX MUSEIFÖRENING rf

Besök museiområdena!

Välkommen 2020!

AKTIASTIFTELSEN I MALAX s.r.

Aktiastiftelsen i Malax sr är grundad år 1993 med medel från Aktia Sparbank (tidigare Malax Sparbank).

Stiftelsens ändamål är att främja sparandet och allmänt stöda hembygden med understöd för verksamhet som gynnar kultur, barn och ungdom samt idrott och annan allmän- och samhällsnyttig verksamhet i Yttermalax och Övermalax.

Bidragen utdelas från den dividend som stiftelsen får av sina aktier i Aktia Bank Abp samt andra placeringar under våren.

År 2019 utdelade stiftelsen sammanlagt 240 000 € i olika bidrag och understöd.

År 2019 utdelades bl.a. följande bidrag

- Malax If:s olika sektioner: 45 000 €
- Åminne Folkpark: 20 000 €
- Malax Ungdomsförening: 10 000 €
- Övermalax Uf: 10 000 €
- Uf Strimman: 5 000 €
- Malax museiförening: 16 000 €
- Malax Veterantraktorförening: 4 000 €
- Folkhälsan i Malax: 7 000 €
- Malax-Petalax-Bergö 4H: 3 000 €
- Vattenståndsreglering Malax å: 10 000 €
- Jaktföreningar och -klubbar: 12 000 €
- Stipendier till Malaxskolor: 5 000 €
- Bidrag har också getts till renoveringen av Wasa Teater + gemensamma projekt.

Årets bidrag skall sökas **inom februari månad** med blankett som finns på vår nätsida. Stiftelsens ombudsman Lars-Göran Sperring ger närmare upplysningar, tel 050 526 2206 eller e-post lg.sperring@gmail.com

Aktiastiftelsen i Malax önskar alla ett framgångsrikt år 2020!

Årets *Storjetar:* 1995 Leif Sjöström, 1996 Mirjam Wahlmann, 1997 Ralf Norrman, 1998 Siri Hagback, 1999 Britt-Helen Flemming, 2000 Niklas Sandqvist, 2001 Toivo Kultti, 2002 Håkan Malm, 2003 Lorenz Uthardt, 2004 Sven och Lars Hemming, 2005 Folke Forsberg, 2006 Johan Carpelan och Mikael Ljungqvist, 2007 Göran Strömfors, 2008 Karl-Johan Sjöström, 2009 Fredrik Smulter, 2010 utsågs ingen till *Storjetar,* 2011 Håkan Jäntti, 2012 Leif Snellman, 2013 Mikko Ollikainen, 2014 Lars Varstala, 2015 Janne Sjöström, 2016 Runo Östvall, 2017 Ann-Maj Granstubb och Jukka Rajala-Granstubb, 2018 Ulla-Maj och Esa Pinola, 2019 Håkan Stenfors. *Storjetarna* utses av Lions Club Malax.